

باسمه تعالی

سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته ی: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۳۰ : ۱۰ صبح	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
سال سوم آموزش متوسطه		تاریخ امتحان: ۱۳۸۸ / ۱۰ / ۲۲	
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در دی ماه سال ۱۳۸۸		اداره ی کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی http://aee.medu.ir	

ردیف	سؤالات	نمره
۱	کدام گروه از واژه های زیر ، « هم وزن » هستند؟ الف) آهنین – کاهلی ب) جوانی – دماوند	۰/۲۵
۲	از میان شاعران گذشته ، یک سراینده نام ببرید که برگزیده در عرصه ی « مسمط سرایی » است .	۰/۲۵
۳	شبیه ترین قالب شعر سنتی به شعر نیمایی ، است که از قرن پدید آمده است .	۰/۵
۴	دو ویژگی قالب شعر زیر را بنویسید. سخن های ناخوش زمن دور دار مگوی آن چه هرگز نگفته ست کس بزرگان به آتش نیابند راه تو بر راه من بر ، ستیزه مریز به بدها دل دیو رنجوردار به مردی مکن باد را در قفس ز دریا گذر نیست بی آشناه که من خود یکی مایه ام در ستیز	۰/۵
۵	با توجه به بیت « لبث در لطافت لاله ی سیراب را ماند الف) « طرفین تشبیه » را در «مصراع اول» مشخص کنید . ب) خصوصیت مشترکی که سبب پیوند واژه ی « دل » و ترکیب « چشمه ی سیماب » می شود ، چیست ؟ پ) در « مصراع دوم » ، « ادات تشبیه » را بیابید .	۱
۶	شبی مهتابی را توصیف کنید و درتوصیف خود، یک «تشبیه بلیغ اضافی» و یک «تشبیه بلیغ اسنادی» به کار ببرید.	۱
۷	چرا تشبیه به کار رفته در عبارت زیر « مرگب » نامیده می شود ؟ « هر که علم خواند و عمل نکرد ، بدان ماند که گاو راند و تخم نیفشاند».	۰/۵
۸	در بیت زیر ، یک « استعاره ی مصرحه » بیابید و « مفهوم » آن را بنویسید . « ای گل خوش نسیم من ، بلبل خویش را مسوز کز سر صدق می کند شب همه شب دعای تو »	۰/۵
۹	در هریک از بیت های زیر ، یک « استعاره ی مکنیه » بیابید . تفاوت اساسی میان این دو استعاره ی مکنیه چیست ؟ الف) گل بخندید و باغ شد پدرام ب) فردا که پیشگاه حقیقت شود پدید ای خوشا این جهان بدین هنگام شرمنده رهروی که عمل بر مجاز کرد	۱
۱۰	استعاره ی موجود در بیت زیر را به یک « تشبیه » تبدیل کنید . « سعدی حجاب نیست ، تو آینه پاک دار زنگار خورده چون بنماید جمال دوست »	۰/۵
	« ادامه ی سؤالات در صفحه ی دوم »	

باسمه تعالی

سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته ی: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۳۰ : ۱۰ صبح	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
سال سوم آموزش متوسطه			
تاریخ امتحان: ۱۳۸۸ / ۱۰ / ۲۲			
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در دی ماه سال ۱۳۸۸		اداره ی کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی http://aee.medu.ir	

ردیف	سؤالات	نمره
۱۱	در هر یک از بیت های زیر، « مجاز » را بیابید و « نوع علاقه » ی آن را بنویسید. الف) دل عالمی بسوزی چو عذار برفروزی ب) دیدی که خون ناحق پروانه شمع را	۱
۱۲	در بیت زیر، « مجاز » را بیابید و « قرینه » ی آن را بنویسید. « نیندارم این کام حاصل کنی مبادا که جان در سر دل کنی »	۰/۵
۱۳	در هر یک از بیت های زیر، « کنایه » را مشخص کنید؛ سپس « مفهوم » هریک را بنویسید. الف) حافظ از باد خزان در چمن دهر مرنج ب) چو نامردم آواز مردم شنید	۱
۱۴	واژه ی « قلم » را در « معنای مجازی » به کار ببرید.	۰/۵
۱۵	در بیت زیر، تکرار کدام واج، بیش از بقیه محسوس است؟ این تکرار سبب افزایش موسیقی درونی شعراست یا موسیقی معنوی؟ « نه من ز بی عملی در جهان ملولم و بس ملالت علما هم ز علم بی عمل است »	۰/۵
۱۶	در عبارت های زیر، « سجع » ها را بیابید و « نوع » آن ها را مشخص کنید. الف) به خانه ی پیرزنی رفتند که به امانت، موصوف و به سمت صلاح، موسوم بود. ب) الهی در دل های ما جز تخم محبت خود مکار و بر جان های ما جز الطاف خود منگار.	۱
۱۷	در بیت « زبانش توان ستایش نداشت / روانش گمان نیایش نداشت » آرایه ی « ترصیع » به کار رفته است یا « موازنه »؟ دلیل خود را بنویسید.	۱
۱۸	« نوع جناس » را در جمله ی « ای مهر تو در دل ها، وی مهر تو بر لب ها » با ذکر دلیل بنویسید.	۰/۵
۱۹	در هریک از بیت های زیر، « جناس » ها را بیابید و « نوع دقیق » هریک را بنویسید. الف) وقت است تا برگ سفر بر باره بندیم ب) خرم تن او که چون روانش	۱/۵
۲۰	تفاوت معنایی واژه ی « دور » را در دو مصراع زیر بنویسید. « ای آسمان چو دور ندیماننش دیده ای در دور خویش، شکل مدور گرفته ای »	۰/۵
۲۱	واژه های مشخص شده در هریک از بیت های زیر، در پدید آمدن کدام « آرایه ی لفظی » مؤثر بوده است؟ الف) اگر تو فارغی از حال دوستان، یارا ب) چون آستان مقیم شود بخت بر درش	۱
	« ادامه ی سؤالات در صفحه ی سوم »	

باسمه تعالی

سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته ی: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۳۰ : ۱۰ صبح	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
سال سوم آموزش متوسطه		تاریخ امتحان: ۱۳۸۸ / ۱۰ / ۲۲	
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در دی ماه سال ۱۳۸۸		اداره ی کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی http://aee.medu.ir	

ردیف	سؤالات	نمره
۲۲	در بیت زیر، آرایه ی « تلمیح » را مشخص کنید و دانسته ی مورد نظر را در یک سطر توضیح دهید. « گفت آن یار کزو گشت سر دار بلند جرمش این بود که اسرار هویدا می کرد »	۱
۲۳	در بیت زیر، آرایه ی « تضمین » را بیابید و « مورد تضمین » شده را تعیین کنید. « خیز تا خاطر بدان تُرک سمرقندی دهیم کز نسیمش بوی جوی مولیان آید همی »	۱
۲۴	با توجه به بیت های زیر، آرایه های « تناقض » و « حس آمیزی » را به طور دقیق مشخص کنید. « رزق ما آید به پای میهمان از خوان غیب میزبان ماست هر کس می شود میهمان ما » « به زبان چرب، ای جان! بنواز جان ما را به سلام خشک، خوش کن دل ناتوان ما را »	۱
۲۵	با توجه به بیت « گر هزار است بلبل این باغ / همه را نغمه و ترانه یکی است »: الف) کدام واژه « ایهام تناسب » را پدید آورده است؟ ب) این واژه، در چه معنایی در این بیت کاربرد دارد؟ در معنای دوم، با کدام واژه، تناسب دارد؟	۱
۲۶	در بیت زیر، « نشرها » را مشخص نمایید؛ سپس « نوع لفّ و نشر » را تعیین کنید. « ز روی و چشمی دارم اندر مهر او کاین گهر می ریزد، آن زر می زند »	۰/۵
۲۷	« حسن تعلیل » موجود در بیت زیر را شرح دهید. « چو سرو از راستی برزد عَلم را ندید اندر جهان تاراج غم را »	۰/۵
	« موفق باشید »	جمع نمره ۲۰

باسمه تعالی

ساعت شروع : ۱۰:۳۰ صبح	رشته ی : ادبیات و علوم انسانی	راهنمای تصحیح امتحان نهایی درس : آرایه های ادبی
تاریخ امتحان : ۲۲ / ۱۰ / ۱۳۸۸	سال سوم آموزش متوسطه	
اداره ی کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی http://aee.medu.ir	دانش آموزان و داوطلبان آزادسراسر کشور در دی ماه سال ۱۳۸۸	

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱	الف (۰/۲۵)	۰/۲۵
۲	قائنی (یا منوچهری) (۰/۲۵)	۰/۲۵
۳	مستزاد (۰/۲۵) پنجم (۰/۲۵)	۰/۵
۴	مثنوی است / هر بیت ، قافیه ی مستقل دارد / برای بیان مطالب طولانی و داستان مناسب است / از آغاز شعر فارسی تا حال مورد توجه بوده است / خاص ایرانیان و فارسی زبانان است / درون مایه ی آن حماسی و تاریخی ، عرفانی ، عاشقانه و بزمی و یا اخلاقی و تعلیمی است . (ذکر ۲ مورد کافی است / هر مورد ۰/۲۵ جمعاً ۰/۵)	۰/۵
۵	الف : مشبه : لب (۰/۲۵) مشبه به : لاله ی سیراب (۰/۲۵) ب : بی قراری (۰/۲۵) پ : ماند (۰/۲۵)	۱
۶	به هر نوع توصیفی که در بردارنده ی حد اقل یک تشبیه بلیغ اضافی (مانند چراغ شب) و یک تشبیه بلیغ اسنادی (مانند مهتاب ، فانوس است) باشد نمره ی کامل تعلق می گیرد . (۱ نمره) (اگر فقط یک نوع تشبیه بلیغ ذکر شده باشد ، نیم نمره برای آن درج می شود .)	۱
۷	چون هئیتی به هئیت دیگر تشبیه شده است . (یا وجه شبه از دو یا چند چیز که به هم آمیخته اند ، استنباط می شود . / یا هر پاسخ درست و مرتبط دیگر) (۰/۵)	۰/۵
۸	گل (۰/۲۵) مفهوم : معشوق (۰/۲۵) (یا بلبل در مفهوم عاشق)	۰/۵
۹	الف : خندیدن گل (یا پدram شدن باغ) (۰/۲۵) ب : پیشگاه حقیقت (۰/۲۵) تفاوت این دو استعاره در این است که اولی تشخیص دارد ولی در دومی (پیشگاه حقیقت) جان بخشی یا تشخیص دیده نمی شود . (یا مشبه به استعاره ی موجود در بیت « الف » انسان است ولی مشبه به استعاره ی موجود در بیت « ب » انسان نیست) (یا هر پاسخی نظیر این مفهوم) (۰/۵)	۱
۱۰	دل ، آینه است (یا دل همچون آینه پاک است / یا آینه ی دل) (یا هر پاسخ درست دیگر که در آن دل به آینه تشبیه شده باشد) یا گناه و آلودگی همچون زنگار است / زنگار گناه و آلودگی (۰/۵)	۰/۵
۱۱	الف : عالم (۰/۲۵) علاقه : کلیه (یا محلیه) (۰/۲۵) ب : خون (۰/۲۵) علاقه : لازمیه (۰/۲۵)	۱
۱۲	« سر » (۰/۲۵) قرینه : مضاف بودن سر (۰/۲۵)	۰/۵
۱۳	الف : گل بی خار کجاست ؟ (۰/۲۵) آسایش بی رنج وجود ندارد (یا هر پاسخی نظیر این مفهوم) (۰/۲۵) ب : جای بودن ندید (۰/۲۵) فرار کرد (یا هر پاسخی نظیر این مفهوم) (۰/۲۵)	۱
۱۴	دکتر زرین کوب قلم خوبی داشت . (یا هر پاسخ درست دیگر) (۰/۵)	۰/۵
۱۵	« م » (۰/۲۵) درونی (۰/۲۵)	۰/۵
	« ادامه در صفحه ی دوم »	

باسمه تعالی

راهنمای تصحیح امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته ی: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۱۰:۳۰ صبح
سال سوم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان: ۲۲ / ۱۰ / ۱۳۸۸	
دانش آموزان و داوطلبان آزادسراسر کشور در دی ماه سال ۱۳۸۸	اداره ی کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی http://aee.medu.ir	

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱۶	الف: موصوف و موسوم (۰/۲۵) متوازن (۰/۲۵) ب: مکارو منگار (۰/۲۵) مطرف (۰/۲۵)	۱
۱۷	ترصیع (۰/۵) چون واژه های دو مصراع در تقابل با هم سجع متوازی دارند. (۰/۵)	۱
۱۸	ناقص حرکتی (۰/۲۵) چون واژه های مهر و مهر در اولین مصوت اختلاف دارند. (یا هر پاسخی نظیر این مفهوم) (۰/۲۵)	۰/۵
۱۹	الف: « باره » و « خار » (۰/۲۵) ← ناقص اختلافی (۰/۲۵) « خار » و « خار » (۰/۲۵) ← ناقص افزایشی (۰/۲۵) ب: « روان » و « روان » (۰/۲۵) ← تام (۰/۲۵)	۱/۵
۲۰	در مصراع اول: حلقه (۰/۲۵) در مصراع دوم: گردش (۰/۲۵)	۰/۵
۲۱	الف: اشتقاق (۰/۵) ب: تصدیر (۰/۵)	۱
۲۲	یارکزو گشت سر دار بلند (۰/۵) بیت یادآور ماجرای بردار کردن حسین بن منصور حلاج است که بی آن که سخن وی مفهوم شود او را در بغداد کشته و سوزاندند (یا هر پاسخی نظیر این مفهوم) (۰/۵)	۱
۲۳	بوی جوی مولیان آید همی (۰/۵) مصراعی از رودکی (۰/۵)	۱
۲۴	میزبان ماست هر کس می شود مهمان ما (یا مصراع دوم بیت اول): تناقض (۰/۵) زبان چرب (یا سلام خشک): حس آمیزی (۰/۵)	۱
۲۵	الف: هزار (۰/۵) ب: عدد هزار (یا عدد کثرت) (۰/۲۵) بلبل (یا نغمه و ترانه) (۰/۲۵)	۱
۲۶	گهر می ریزد، زر می زند (۰/۲۵) مشوش (یا نامرئب / به هم ریخته) (۰/۲۵)	۰/۵
۲۷	شاعر برای سرسبزی همیشگی درخت سرو، دلیلی غیر واقعی و ادبی آورده است و آن پیشه کردن راستی است. (یا هر پاسخی نظیر این مفهوم) (۰/۵)	۰/۵
	«خسته نباشید»	جمع نمره ۲۰